https://doi.org/10.52505/filomod.2023.17.13
CZU:821.135.1-3(478).09

VLADIMIR BEȘLEAGĂ SAU DESPRE EXILUL INTERIOR

Felicia CENUȘĂ

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3872-3031
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" al USM

Rezumat. Dacă în România, în perioada comunistă, se poate vorbi de o literatură a exilului exterior și a disidenței, atunci literaturii din Basarabia, din aceeași perioadă, i se poate aplica conceptul de exil interior. Astfel, unii scriitori s-au refugiat, în cazurile cele mai fericite, în meserii ale cărții, în special în traduceri, alții – în scrieri eseistice, parabolice, experimentale sau în jurnal. Toate erau abordate ca forme de exil interior, asumate de scriitori, riscând în acest mod ca lucrările să nu le fie publicate. Exilul interior, de cele mai multe ori, a produs psihoze, nevroze, umilințe similare ca amplitudine dramatismului caracteristic exilului exterior. Anume aceste manifestări ale exilului interior sunt reflectate, în mare parte, în scrierile lui Vladimir Beșleagă, care constituie obiectul de cercetare al studiului de față.

Cuvinte-cheie: exil interior, roman, jurnal, literatura română, proză.

Vladimir Beșleagă or about internal exile

Abstract. If in Romania, during the communist period, one can speak of a literature of external exile and dissidence, then the concept of internal exile can be applied to the literature of Bessarabia, from the same period. Thus, some writers took refuge, in the happiest cases, in the professions of the book, especially in translations, others – in essayistic, parabolic, experimental or diary writings. They were all approached as forms of internal exile, undertaken by writers, thus risking that their works would not be published. Internal exile, most of the time, produced psychoses, neuroses, humiliations similar in amplitude to the drama characteristic of external exile. Namely, these manifestations of internal exile are reflected, for the most part, in the writings of Vladimir Beșleăgă, which constitute the research object of the present study.

Keywords: internal exile, novel, diary, Romanian literature, prose.

Potrivit istoricului literar Ion Simuț, literatura română postbelică s-ar putea clasifica în patru categorii (Simuț, 1994, pp. 9-16), ținându-se cont deopotrivă de criteriile estetic, politic și moral, dar și de raportul acesteia „cu puterea politică". Aceste categorii sunt: literatura oportunistă, ideologizantă sau conformistă, a scriitorilor aflați în acord deplin cu regimul politic și cu ideologia lui (Mihai Beniuc, Titus Popovici ș.a.); literatura evazionistă, care tatonează căile estetismului și este indiferentă la problemele politice (Lucian Blaga, Vasile Voiculescu ș.a.); literatura subversivă, care reprezintă o deviație de la linia oficială, deviație mascată în metafore și parabole, un fel de protest abia schițat, o disidență pe jumătate sau pe un sfert, atât cât permitea cenzura (Nicolae Breban, Augustin Buzura ș.a.), efectele acesteia putând fi: retragerea cărții, interdicția interpretării acesteia de către critica și istoria literară, postcenzura. Ultima categorie este literatura disidentă, cea care se manifestă deschis prin atitudinea de opoziție față de regimul comunist. Semnificative pentru această a patra categorie sunt cărțile scriitorului român cu origini basarabene, Paul Goma, „un profesionist al protestului", cele ale lui Virgil Ierunca, Ioan Petru Culianu ș.a.

În Basarabia, reprezentanți ai literaturii subversive din perioada totalitară ar putea fi considerați șaizeciștii Vasile Vasilache, cu romanul *Povestea cu cocoșul roșu,* și Vladimir Beșleagă cu *Viața și moartea nefericitului Filimon sau anevoiasa cale a cunoașterii de sine*. Aceste romane dovedesc o situare politică, chiar dacă în surdină, nemanifestată foarte explicit ca oponentă regimului. Ele se definesc prin instaurarea în interiorul limbajului a unui cod aluziv cu care cititorul empatizează.

Unicul șaizecist „care a făcut detenție politică este Alexei Marinat" (Șleahtițchi, 2019, pp. 429-430) cu volumul de proză documentară *Eu și lumea*, o culegere de texte pe care criticul Eugen Lungu le consideră ca fiind „unicele notații zilnice din poate cea mai neagră perioadă a Basarabiei, reintrată sub teroarea stalinistă, căreia i se adaugă o foamete cumplită provocată artificial de același regim" (Lungu, 2017, p. 2). Cu această proză, ecou al multor voci înăbușite, literatura română din Basarabia și-a câștigat un disident. Or, cum bine a spus Monica Lovinescu, disidentă și ea, „omul de hârtie" al lui Roland Barthes s-a întâlnit cu „omul revoltat" al lui Camus, creând un text de înaltă valoare documentară.

Și prozatorul Ion Druță a fost perceput ca *un fel de disident*, disident de Chișinău, dar nu și de Moscova, consideră cercetătorul Alexandru Burlacu. „Exilatul" de la Moscova „a făcut o carieră strălucită, criticând sistemul totalitar (care l-a răsplătit cu ordine și premii) de pe pozițiile unui conservatorism plângăreț al prozei rurale, foarte la modă în anii '60-'80, când mișcarea disidentă din Occident devenise o forță de temut pentru Rusia, cu adevărat o închisoare a popoarelor. Involuntar, ne răsare în memorie modelul de comportament al lui Leon Donici, care ne-a dat o capodoperă, *Marele Archimedes*, și romanul publicistic *Revoluția rusă*. După revoluție a fugit

din Rusia în România, iar din România în Franța ca să apere România (A se vedea *Scrisorile pariziene*) nu numai de albgardiști, dar și de intelectualii francezi de stânga» (Burlacu, 2008, p. 13).

Dacă în România, în perioada comunistă se poate vorbi de o literatură a exilului exterior și a disidenței (Ion Vianu, Matei Călinescu, Ion Negoițescu, Paul Goma ș.a), atunci literaturii din Basarabia, din aceeași perioadă, i se poate aplica conceptul de exil interior. Mulți dintre scriitori s-au refugiat, în cazurile cele mai fericite, în meserii ale cărții, în special în traduceri (Vasile Vasilache, Ioan Mânăscurtă, Aureliu Busuioc ș.a). De asemenea, „retragerea" din teroarea istoriei s-a manifestat, deseori camuflat, prin scrieri eseistice, parabolice, experimentale sau jurnal. Acestea au devenit forme de exil interior, asumate de scriitori, riscând să nu fie publicate. Romanul lui Vladimir Beșleagă *Viața și moartea nefericitului Filimon*, scris în 1969-1970, de pildă, a văzut lumina tiparului abia în 1988. Romanul stochează între copertele sale convulsiile și tragedia profundă a unui neam fracturat în interior, înstrăinat de relațiile de rudenie firești. Exilul interior, de cele mai multe ori, „a produs psihoze, nevroze, umilințe similare ca și amplitudine la fel de mari și de dramatice ca în cazul exilului exterior"(Oișteanu, 2001, pp.8-9).

Temele predilecte ale scriitorului Vladimir Beșleagă, evidente în proză, dar și în dialoguri sau jurnale, sunt memoria rădăcinilor, istoria autentică a poporului, rezistența în fața vicisitudinilor de esență ideologică, socială sau morală etc. Cărțile sale ascund între coperte destine umane și comunitare, „părți de națiune" chiar. Dacă ne oprim pe îndelete asupra evenimentului epic al romanelor *Zbor frânt, Viața și moartea nefericitului Filimon…, Acasă* sau *Durere*, tema ce le coagulează pe toate este căutarea „justificării unei existențe". Isai își caută fratele „dincoace de Nistru", de unde i se și trag mai toate necazurile. Alexandru Marian caută să afle împrejurările în care i-a decedat tatăl. Filimon caută să descifreze enigma familiei sale, adevăr tăinuit de cei din jur, de unde îi vin toate suferințele etc.

Personajele lui Vladimir Beșleagă pot fi percepute drept niște Odisei sau Telemahi aflați în continuă căutare, care se întorc la rădăcini, acasă, urmare a unor chemări interioare. Întoarcerea acasă este una labirintică, mereu împânzită de obstacole, înțesată cu încercări grele, peste care personajele urmează să treacă. Revenirea la rădăcini nu e neapărat una de natură fizică. E mai degrabă una identitară. E nostalgia rădăcinilor. De fapt, însăși originea termenului „ nostalgie de aici și vine: „nostos, din greacă, înseamnă „întoarcere" acasă, iar„ algia" se traduce ca „durere", „suferință" („Descoperirea identității nu trece oare prin rătăcirea ei?" (Vianu, 1998, p. 323).

Întoarcerea acasă (cu specificarea că însuși termenul „acasă", conține un polisemantism și o policromie greu de cuantificat) este una grea, pe un traseu labirintic, iar pentru această căutare „înlăuntru" literatura modernă nu a întârziat să vină cu metafora labirintului. „Figura labirintului reprezintă esența ființei noastre, mereu constrânsă să penduleze între contrarii și să caute ieșirea. Parcursul zigzagat

este dictat de posesiile și de retrăirile dureroase ale nesiguranței și incertitudinii existențiale. Ieșirea din labirint consemnează găsirea drumului just, a unei soluții optime în urma unei îndelungi meditații, cu alte cuvinte, rezolvarea unei probleme de cunoaștere" (Grati, 2013, 59). În cazul operei lui Vladimir Beșleagă, e vorba despre căutarea labirintică a sinelui într-un spațiu și un timp nostalgic. Însuși autorul se întoarce *acasă,* trecând probă după probă, suferință după suferință. O viață destul de intensă, grea, zbuciumată, cu multe cotituri, crize, iluminări, căderi, înălțări, iluzii și dezamăgiri – conexiunea dintre presiunile și amăgirile din afară și pornirile și rezonanțele interioare – îi edifică și îi valorifică existența. Astfel se construiește *nostos*-ul pentru scriitorul și omul Vladimir Beșleagă.

În proză, dar și în publicistică, în jurnalele sale de existență în special, scriitorul este obsedat de amintiri, preponderente fiind cele despre rădăcini.[1] El face ca valurile de amintiri – confesiuni stimulate de anumite circumstanțe să se întâlnească, să se interfereze, să se succeadă, să fie întrerupte, sau să se suprapună în maniera flash-back-ului cinematografic. Nu-și urmărește viața cronologic, în succesiunea fazelor de împlinire. O reconstituie din bucăți de scene disparate. Satisfacția lecturii textelor sale e dată de pulsația și inefabilul frânturilor de viață, de prospețimea notațiilor și de faptul că e stăpân pe tehnici care refuză convențiile, ascultând doar de implacabila lege a timpului, de dramele trăite în zodia războiului, a deportărilor, de ciocnirile omului cu destinul, cu propriile gânduri și amintiri. Autorul încearcă să trăiască *aici* și *acum* tot ce a trăit *atunci* și *acolo*.

Textele lui Vladimir Beșleagă constituie de fapt relatarea unui destin. Pe durata derulării narațiunilor, asistăm la desfășurarea unei existențe în fatalitatea destinului: „În perioadele cele mai grele, în momentele de cotitură ale societății, ale vieții noastre, mărturisește autorul în unul din interviurile sale, neamul meu a avut a trece – și bunei, și părinții, și eu – prin mari și chiar tragice încercări. De fiecare dată fulgerul istoriei venea să lovească nu numai în oameni, ci și în cuibul lor, în casă. Ultima salvare i-am adus-o eu. În felul acesta m-am atașat de ea ca de un om. Poate că nu ca de un om, ci ca de o amintire a unui rând de oameni, care nu mai sunt, dar a căror suflare a rămas, s-a imprimat în pereții ei și uite acolo eu sunt împreună cu tot neamul meu, cu toți cei pe câți îi știu… Noi țăranii nu ne cunoaștem genealogia așa de departe, îl știm pe bunelul, cel mult pe străbunelul, despre care eu, bunăoară, am auzit de la alții, iar pe bunelul nu l-am văzut în ochi, a fost deportat în '33 […]. Casa a păstrat amintirea bunelului meu. Pe urmă în casa asta au trăit părinții mei, și eu cu dânșii, și părinții au avut drame și tragedii… pe urmă am rămas eu, am rămas ca să-i port de grijă…" (Beșleagă (I), 2006, p. 65-66).

---

[1] Tema rădăcinilor este abordată și în creația cineastului rus Andrei Tarkovski, în special în peliculele *Nostalgia* și *Călăuza,* fapt despre care autorul mărturisește în jurnalul său de creație *Sculptând în timp* :„În toate filmele pe care le-am făcut, pentru mine a fost întotdeauna foarte importantă tema rădăcinilor, a relației cu casa pământească, cu copilăria, cu țara natală, cu pământul. Pentru mine a fost întotdeauna foarte important să îmi stabilesc propria apartenență la tradiții, la cultură, la un cerc de oameni sau idei". (Tarkovski, 2015, p. 250)

Autorul încearcă să înțeleagă de unde „îndărătnicul" său atașament față de baștină, față de sat, față de casa părintească: „Vine, cred, din copilărie, de la mama. Copilăria, vârsta cea mai frumoasă, aici mi-a fost dat a o trăi. A rămâne aici este ca și cum mi-aș păstra copilăria. A trăi în casa asta este ca și cum mi-aș păstra-o pe mama". (Beșleagă, 2002, p. 102] Or, satul, căruia atutorul i-a și dedicat romanul *Acasă* (sau *Nepotul*), a fost universul care l-a format, l-a îndrumat și l-a mângâiat întotdeauna, în cele mai grele timpuri: „Aproximativ 20 de ani, după ce am plecat la studii, toate visele mele se desfășurau în sat, asta, probabil, pentru că era atât de mult răsădit în mine satul". (Beșleagă (II), 2006, p. 180)

„Acasă" ar trebui să însemne concordie interioară, astfel că revenirea acasă să fie o întoarcere la identitatea sinelui – psihologic, social, etnic. Și asta încearcă autorul aproape de fiecare dată: „Beau. Mai am puțin și termin borcanul de vin, pe care l-am adus de la Mălăiești. De ce beau? Pentru că e vin făcut de mine. Via e curățată și prășită de mine. Poama e culeasă și mustuită de mine… Totul e făcut cu mâinile mele… Ce-i drept, via sădită de părinți, iar pământul lucrat la început de bunei si străbunei. Dar eu? Eu nu sunt urmașul lor? Dar eu?… Eu nu sunt născut pe acest pământ, din această țărână? Dacă m-aș fi rupt și m-aș fi dus în lume, demult eram altul, de mult aș fi pierit. Dar mă ține pământul, mă ține casa, mă ține via, mă ține acest pahar de vin… Mâncarea este trupul, vinul este spiritul neamului meu, sufletul lui, cât de cât, care-mi trezește, îmi aduce din adâncurile amintirii atâtea chipuri și gânduri sfinte…" (Beșleagă, 2002, p. 96).

Starea de liniște și de împăcare cu sine nu este însă una de durată. Autorul simte un profund dezacord cu lumea și cu sine însuși, nefiind capabil să găsească echilibrul între realitate și armonia dorită. Sufletul îi este chinuit și bulversat de frică, torturat de neliniști și boală, care îi resuscită, iarăși și iarăși, amintiri dureroase, frazele fiind, la rândul lor, niște proiecții ale unor stări interioare traumatizante care se lasă ușor developate din mărturisirea directă și autochestionare:

„… ce se face cu mine?

… ce se face cu mine?

… ce se face cu mine?

… am senzația acută că lumea din jurul meu s-a destrămat, s-a risipit, nu are pic de coerență, de inteligibilitate… la fel, și eu m-am destrămat în interior, nu mai sunt decât niște bucăți, niște așchii din care am fost până a începe experimentul meu…, adică reîntoarcerea prin memorie… plonjarea în vârsta adolescenței… în cursul nopții trecute și ziua am retrăit exact ceea ce trăisem în acei ani, când am hotărât să mă modelez, să mă perfecționez… m-am speriat că o să-mi ies din minți… am renunțat… am eșuat… iată dar că printr-un susținut efort am reintrat în pielea mea… a aceluia de atunci… simt că iar mă încearcă sminteala… ce voi face? nu voi rezista nici de data aceasta? va să mă retrag? va să eșuez? atunci la ce bun eforturile mele? Ei bine, atunci nu eram decât un june naiv, neștiutor… acum sunt un neștiutor experimentat… să mă sperii de nebunie? ori nu este nebunie, ci

efectul colateral al răcelii grave ce am contractat-o zilele trecute, făcând un drum la Mălăiești? t 39,2°… ori e intoxicație? Ori e un început de gripă?… vom vedea peste noapte (un pic: delirez, în mintea mea compunând texte după texte în linia… degetele mâinii drepte lucrează involuntar, fixându-le imaginar… nu cumva, totuși, încep a mă sminti?"(Beșleagă, 2021, p. 67)

„… o stare aparte a pus stăpânire pe mine…

… o stare aparte…

… a pus stăpânire pe mine…

… ieri și astăzi

[…]

… ieri și astăzi am încercat să-mi dau seama ce e … am pornit de la starea de vid interior, de indiferență de tot și de toate… […]

… brusc am sesizat că s-a rupt ceva în mine, acel ceva fiind axul pe care se rotea sufletul meu, existența mea de la începutul vieții conștiente… ce reprezenta acel ax/ pilon oare? Dacă nu… iubirea de oameni?… toată viața am trăit cu acel imperativ/ principiu/ suflu vital…

… brusc am sesizat că s-a rupt acel pilon/ax, nu mai există, s-a dus… în locul lui s-a instalat indiferența, detașarea vidul interior…

… ce e asta, Doamne?" (*Ibidem*, p. 68).

Se știe că omul e o ființă morală înzestrată cu o memorie care seamănă în el „sentimentul nemulțumirii", – ne amintește cineastul rus Andrei Tarkovski în cartea sa *Sculptând în timp* –, aceasta „ne face vulnerabili și susceptibil în fața suferinței". (Tarkovski, 2015, p. 72). În cazul lui Vladimir Beșleagă însă, suferința constituie un purgatoriu nesfârșit al cunoașterii, iar soluția ieșirii din impas o găsește în dialogul cu sine. Autorul coboară în adâncurile ființei, căutând răspunsurile care aproape niciodată nu i se arată în complexitatea lor. El încearcă să se autodescifreze, să se înțeleagă pe sine însuși „în raport cu oamenii și cu lumea": „Zac în adâncu-mi, acoperite de aluviunile anilor, lucruri și trăiri, adevăruri și minciuni atât de înspăimântătoare și neînțelese, încât ele mă domină și mă conduc în toate, pe când eu, în naivitatea mea, cred că le-aș stăpâni și eu aș fi stăpânu-mi." (Beșleagă, 2002, p. 268).

Autoanaliza este una anevoiasă, ca în *Viața și moartea nefericitului Filimon*… (Beșleagă, 2013), unde personajul central a uitat totul definitiv, și „nu e om întreg". Capul îi vuiește permanent, deoarece e rupt nervul – „nervul acesta ne leagă făptura de inima pământului și de crucea cerului" (*Ibidem*, p. 225), de unde și durerea: „… mă doare aici… nervul – nervul-nervul". Suferința devine un laitmotiv, dar și o soluție a căutării. Filimon caută timpul și locul când i s-a rupt nervul și își propune mai multe piste de a-l determina. O întreagă fiziologie a spasmului și a durerii. Modul de cunoaștere e direct: către facultățile trupești ale omului, care au rol primordial. Sensul se naște din senzații, percepții, stări. Ca printr-o lupă sunt văzute dinlăuntru, contorsionat, aventurile ființei din carne, oase, degete, ochi. Accederea

la sens e întotdeauna o probă dureroasă în care e antrenat propriul arc vital. Timpul, moartea, amintirea încep direct în „spațiul vederii", în general al receptării senzoriale imediate. E o dramă a cunoașterii însoțită de permanente sfâșieri lăuntrice.

Rememorările personajului nu au un anume reper cronologic real. Fragmentarea excesivă la nivelul frazei descoperă și susține starea de „sucire a minților" și cea a spaimei de „cădere" în sine. Agitația, fără finalitate a ființei, care își află explicația în lipsa oricărei certitudini, a unui ax existențial, sfârșește în acea destrămare, pulverizare a eului.

Asemeni soarelui ce „se sparge brusc într-o sumedenie de țăndări" și a personajului care „odată se prăbușește pe podea și se sfărâmă bucăți: – m-am sfă-râ-mat!…"(*Ibidem*, p. 121), textul se risipește și el, se destramă în sintagme, cuvinte, realizând atmosfera poetică dezarticulată, dislocată – o stenografie ostenită și stridentă a dezastrului, starea eului reflectându-se în frază.

Relatările scriitorului Vladimir Beșleagă despre trecut, întâlnite în jurnale și memorii, sunt înfățișate sub forma unui puzzle, într-o „dezordine ordonată", autorul recreându-și osiriac traseul său biografic și literar. Concludent în această ordine de idei este fragmentul din *Jurnal*, 5. XII: „Notă (de lectură la „Recviem pentru Maria"). Citesc la un moment dat pasajul… M…. să facă regulă în suflet… Curioasă expresie. Bucuriile într-un loc, necazurile în alt colț, speranțele într-al treilea ungher. Să fi fost Maria o fire atât de drămăluită, cumpătată, calculată? Poate. Dar cum se îmbină în ea această trăsătură cu elanurile artei, cu momentele de inspirație? Autoarea a prins bine ceva din sufletul artistului, însă a prins numai… a intuit… […] Acuma văd că de când sunt, nu m-am prea ocupat de ale mele, de ale sufletului meu, ci mai totdeauna de ale altora, de trebile altora… Poate că anume ocupându-mă și îngrijindu-mă de ale altora, am înțeles să mă îngrijesc de ale mele? Adică nu atât de nevoile și trebile mele, ci de numele meu, de a mea… faimă. O fi și acesta un ambâț, și nu dintre ultimele, poate, pe lumea asta… Iar dacă e să stăm strâmb și să grăim drept, cum își poate da seama omul singur de faptele, gândurile și purtările lui, dacă este lucrul cel mai anevoios din toate câte sunt? Pesemne, doar cântărind și judecând la rece, pe cântarul de farmacie, toate cele – multe și mărunte, vei putea ajunge la adevărul absolut. Dar la ce bun acel adevăr: ce ești? cum ești? ce faci? De ce faci așa cum faci? Când vei afla aceste fapte și le vei aranja pe policioare, le vei rândui pe categorii, atunci nu vei mai fi tu a cela, ci o sumă, o înșiruire de fapte, mișcări, gesturi, purtări… Pentru că te vei pierde pe nimicuri, scăpând esențialul: suflarea sufletul, zborul inimii, arderea, încrâncenarea, dezlegarea, desprinderea și autoînșelarea, la care toți suntem osândiți și sortiți…" (Beșleagă, 2002, p. 227-228).

Autorul tinde spre desăvârșirea de sine, spre autocunoaștere printr-o permanentă luptă, printr-o continuă sfâșiere interioară: „Numai desăvârșirea de sine, neobosită, zi de zi, ceas cu ceas, clipă de clipă, îți poate aduce adevărata înălțare a sufletului… Există, însă, și aici, o mulțime de pericole. Și unul din ele

este poza. Acum nu poza exterioară, ci cea lăuntrică. Poză sau teatru interior, adică tu însuți joci, tu însuți te admiri. Și, din când în când, te produci în fața altora, a lumii pentru a-ți satisface orgoliul… Desăvârșirea cere sacrificiu, cere renunțarea la onoruri și bunuri lumești… Ea caută să câștige, să adune frumuseți ale sufletului… De unde altă cale nu are decât cunoașterea de sine, autodezghiocarea fără teamă și cruțare… Dezvăluirea imperfecțiunilor și depășirea lor, treptată…" (Beșleagă, 2002, p. 275)

Memoria autorului reactualizează fapte trecute ale căror consecințe, în opinia lectorului, necesită a fi explicate. De fapt, după cum se observă din majoritatea textelor, nu explicația acestora contează atât de mult pentru autor, cât drumul parcurs pentru găsirea motivației ascunse, conturând acel ermetic cerc al dilemelor care izolează ființa de lumea exterioară. Autorul pare a lucra pe un „teritoriu fantasmat", aflat în propria sa minte din care nu mai poate ieși, ca dintr-un cerc de foc care îl apără și în același timp îl fragilizează ori chiar îl distruge lăuntric. În atmosfera halucinantă, cu accente kafkiene, a spațiului subconștientului sondat de autor, gândurile se personifică devenind interlocutorii personajului care își caută identitatea întrebându-se: „Ce sunt?", „De unde vin?", „Ce datorii am de îndeplinit pe acest pământ?". În textele sale cu o pronunțată componentă psihologică, nu interesează fabula sau intriga, ci problematica vizată. Temele fundamentale care rezultă din momentul confruntării ființei cu sine însăși constituie elementul esențial care conferă unitate scriiturii lui Vladimir Beșleagă.

Autorul nu se victimizează, dar „nici nu își revendică un curaj peste măsură"(Moraru, 2011, p. 177). El are „conștiința propriei valori", după cum va declara în unul din interviuri, a propriilor concesii și izbânzi. Dacă în romane, în mare parte, relatarea evenimentului epic este una alambicată, în seria de povestiri *Naufragiat 50 sau psihosociologicale*, *Naufragiat 60 sau psihoeroticale*, *Naufragiat 70 sau psihoideologicale* din volumul *Hoții din apartamente,* autorul ne introduce în propria-i biografie într-un ritm alert, cu o frază relativ simplificată, uzitând de diferite perspective narative: martor ocular, interpret și observator al perioadei devenirii sale, dar și actant și cronicar al timpurilor trăite. În această serie, textele cu nume generic, *Naufragiat,* (căruia naratorul îi dă și o serie de sinonime precum: „expulzat, exclus, dat afară din, căzut din sistem, gonit dintre oameni, căzut la fund"), relatează despre anii de adolescență și maturitate, ai primelor prietenii și ai primelor deziluzii ale autorului-narator și confruntările acestuia cu dogma totalitară. Textele acestei serii constituie adevărate felii de document istoric al perioadei comuniste, relatate *ab interioribus* de către narator, care încearcă descoperirea adevărului și regăsirea propriei identități.

Prin jurnalul său, direct sau indirect, autorul amintește de faptul că oamenii nu sunt singuri, aruncați într-un univers părăsit, ci sunt legați de trecut și de viitor prin nenumărate fire, că fiecare om, prin soarta sa, realizează legătura cu soarta universală a omenirii, iar „axul", „nervul" poate fi restabilit doar prin aflarea

rădăcinilor, prin a-i aduna toate firele în mână, prin a-i chema în ajutor „pe părinți, pe bunei”. (Beșleagă, 2013, p. 63)

Anevoioasa cale a cunoașterii de sine, de căutare a rădăcinilor, guvernează aproape întreaga operă literară a lui Vladimir Beșleagă, scrisul fiind pentru autor un veritabil exercițiu de supraviețuire, cu funcție recuperatoare și reflexivă. Textele, adevărate scrieri regizate de conștiință printr-un demers autoscopic profund, se completează reciproc prin reunirea scrupuloasă a părtilor diseminate în întreaga creație. Cea mai mare parte dintre ele varsă lumină asupra itinerarului spiritual, cu valențe simbolic-inițiatice, al autorului, itinerar ce conferă biografiei sale aura unui destin literar care condensează în sine izbânzi și naufragii, eșecuri și iluminări, deznădejdi și speranțe.

Referințe bibliografice:

BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Dialoguri literare*. Chișinău: Imprimeria BNRM, 2006. (I)

BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Hoții din apartamente*. Chișinău: Editura Prut internațional, 2006. (II)

BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Jurnal 1986-1988*. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2002.

BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Jurnal.* Chișinău: Editura POLISALM, 2021.

BEȘLEAGĂ, Vladimir. *Viața și moartea nefericitului Filimon*. Chișinău: Editura Cartier, 2013.

BURLACU, Alexandru. Ion Druță între Cervus Divinus și mârțoagă (Schiță de portret la 80 de ani). În: *Metaliteratură*. 2008, anul VIII, nr. 5-6 (19).

CĂLINESCU, Matei, Vianu, Ion. *Amintiri în dialog.* Ediția a II-a revăzută. Iași: Editura Polirom, 1998.

GRATI, Aliona. *Vladimir Beșleagă: Cronotopul Zborului frânt*. Chișinău: Editura Arc, 2013.

LUNGU, Eugen. *Prefață* la Alexei Marinat. *Eu și lumea. Proză documentară*. Chișinău: Editura Cartier, 2017.

MORARU, Anatol. *O (altă) călătorie spre sine*. În *Vladimir Beșleagă, Omul luminat.* Chișinău: Editura Știința, 2011.

OIȘTEANU, Andrei. În cadrul dezbaterii „Exilul – atunci și acum”. În: *Revista „22”*. 2001, anul XII, nr.19, 8-14 mai, p. 8-9).

SIMUȚ, Ion. *Incursiuni în literatura actuală*. Oradea: Editura Cogito, 1994.

ȘLEAHTIȚCHI, Maria. Diariștii generației 60. Preliminarii. În *Fenomenul literar 60-ist. O paradigmă identitară*. Coordonator Andrei Țurcanu. Chișinău: Editura Pro Libra 2019.

TARKOVSKI, Andrei. *Sculptând în timp*. București: Editura Nemira, 2015.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.16.06.03 *Contexte socio-culturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent)*, Institutul de Filologie Română „B.P.-Hasdeu” al USM.